

Transect-rapport 138

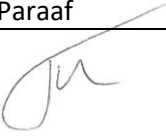
Binnendamseweg 84, Giessenburg

Gemeente Giessenlanden (Zuid-Holland)

Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek
(IVO-O, verkennende fase)

Auteur	M. Berkhout MA
Versie	Concept 1.0
Projectcode	12080012
Datum	20-08-2012
Opdrachtgever	Familie Slagboom *** ***
Uitvoerder	Transect Australiëlaan 5-a 3526 AB Utrecht
Bevoegde overheid	Gemeente Giessenlanden
Archis-onderzoeksmeldingsnummer	53196

Autorisatie		
Naam	Datum	Paraaf
Drs. T. Nales (Senior KNA prospector)	22-08-2012	

ISSN: 2211-7067

© Transect, Utrecht

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers.

Transect aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Samenvatting

In opdracht van de familie Slagboom heeft Transect in augustus 2012 een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd in een plangebied aan de Binnendamseweg 84 in Giessenburg (gemeente Giessenlanden). De aanleiding voor dit onderzoek is de aanvraag van een omgevingsvergunning ten behoeve van de nieuwbouw van een schuur. Bij de nieuwbouw zal grondverzet plaatsvinden, waardoor de bodem en daarmee eventueel aanwezige archeologische resten in het gebied kunnen worden verstoord. Daarnaast zullen circa 10 heipalen tot een nog onbekende diepte de grond ingeslagen worden.

Naar aanleiding van het vooronderzoek zijn de volgende conclusies te trekken:

- 1) Op basis van het bureauonderzoek is vastgesteld dat voor het plangebied een lage tot middelhoge verwachting geldt op de aanwezigheid van archeologische resten. Het plangebied betreft het achterliggende terrein van een woonhuis dat aan een bebouwingslint uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd gelegen is. Het plangebied kent een lage verwachting omdat het in een komvlakte gelegen is. De top van mogelijke rivierduinen in de ondergrond ligt zeer waarschijnlijk dieper dan 7 m –mv en zal door middel van dit veldonderzoek niet aangetoond worden.
- 2) Op basis van historisch kaartmateriaal is vastgesteld dat het plangebied tot op heden onbebouwd is geweest. Voor de Late Middeleeuwen en de Nieuwe tijd bestaat daarom een lage archeologische verwachting op het aantreffen van (nederzettings)resten. Aangezien er direct aan de Binnendamseweg wel een woning was vanaf tenminste het begin van de 19^e eeuw kunnen er wel off-site vondsten uit de Nieuwe Tijd in het plangebied worden aangetroffen. Aangezien er in de directe omgeving aan de Binnendamseweg enkele woonterpen uit de Late Middeleeuwen zijn aangetroffen, behoren ook vondsten uit deze periode tot de mogelijkheid.
- 3) Het booronderzoek heeft uitgewezen dat in het plangebied sprake is van kleiige komafzettingen op Hollandveen (Formatie van Nieuwkoop). In het plangebied zijn geen relevante archeologische indicatoren aangetroffen. Binnen de boordiepte zijn geen eventuele rivierduinen aangetroffen.

Op basis van het booronderzoek kan worden gesteld dat er voor de bouwlocatie, zoals verwacht, sprake is van een lage trefkans op sporen uit de Late Middeleeuwen.

Advies en aanbevelingen

Op basis van het bureau- en booronderzoek wordt geen vervolgonderzoek geadviseerd. Aangaande de heipalen kan slechts vermeld worden dat de verstoringsgraad afhankelijk is van de dichtheid van de palen, de diameter van de palen en de manier waarop deze palen worden geplaatst (Boshoven e.a., 2009). Hier is echter op dit moment nog geen duidelijkheid over. Vanwege het geringe aantal heipalen (circa 10) wordt dit niet gezien als bedreiging voor eventuele archeologische resten.

Het onderzoek is zo zorgvuldig mogelijk en conform de hiervoor geldende eisen uitgevoerd. Omdat het uitgevoerde onderzoek een steekproef betreft, kan niet zondermeer worden uitgesloten dat bij bodemwerkzaamheden archeologische resten worden aangetroffen. De kans hierop is echter klein. Mochten er bij bodemwerkzaamheden toch archeologische resten worden aangetroffen, dienen deze conform de hiervoor geldende wettelijke eisen te worden gemeld. Om praktische redenen wordt geadviseerd om de melding bij de gemeente te doen.

Inhoud

Samenvatting.....	3
1. Aanleiding.....	6
2. Aard en doel van het archeologisch vooronderzoek.....	7
3. Afbakening plan- en onderzoeksgebied	8
4. Consequenties toekomstig gebruik	9
5. Beleidskader	10
6. Bodem en geomorfologie	11
7. Archeologische waarden	13
8. Huidig gebruik, historische situatie en bodemverstoringen	15
9. Gespecificeerde archeologische verwachting	17
10. Resultaten booronderzoek	18
11. Beantwoording onderzoeksvragen.....	20
12. Conclusie en Advies	21
13. Geraadpleegde bronnen.....	22
Bijlage 1: Archeologische beleidskaart gemeente Giessenlanden.....	23
Bijlage 2: Geologisch-geomorfologische kaart van Berendsen & Stouthamer (2001).....	24
Bijlage 3: Archeologische waarden, verwachtingen en onderzoeksmeldingen (ARCHIS-II)	25
Bijlage 4: Boorpuntenkaart	25
Bijlage 5: Boorstaten	27
Bijlage 6: Afkortingen uit de boorstaten	28
Bijlage 7: Foto's	29

1. Aanleiding

In opdracht van de familie Slagboom heeft Transect¹ in augustus 2012 een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd in een plangebied aan de Binnendamseweg 84 in Giessenburg (gemeente Giessenlanden). De aanleiding voor het onderzoek is de aanvraag van een omgevingsvergunning ten behoeve van de nieuwbouw van een schuur. Bij de nieuwbouw zal grondverzet plaatsvinden, waardoor de bodem en daarmee eventueel aanwezige archeologische resten in het gebied kunnen worden verstoord. Daarnaast zullen circa 10 heipalen tot een nog onbekende diepte de grond ingeslagen worden.

Voor het plangebied geldt volgens het gemeentelijk archeologiebeleid een lage tot middelhoge archeologische verwachting. Dit houdt in dat voor de voorgenomen bodemingrepen, in het kader van de aanvraag van een omgevingsvergunning, ter onderbouwing een archeologische waardestelling nodig is. Hiervoor dient een archeologisch vooronderzoek te worden uitgevoerd..

Het onderzoek is uitgevoerd in overeenstemming met de eisen van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.2.

---

¹ Het archeologisch vooronderzoek is uitgevoerd door Transect Archeologie. Transect Archeologie beschikt over een opgravingsvergunning voor booronderzoek ex artikel 45 van de Monumentenwet, verleend door de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE).

2. Aard en doel van het archeologisch vooronderzoek

Het archeologisch vooronderzoek bestaat uit een combinatie van een archeologisch Bureauonderzoek (BO) en een Inventariserend Veldonderzoek (IVO), verkennende fase. Het Inventariserend Veldonderzoek is uitgevoerd in de vorm van een booronderzoek (IVO-O).

Het doel van het archeologisch bureauonderzoek is het specificeren van de archeologische verwachting. Dat wil zeggen het aan de hand van beschikbare bodemkundige, archeologische en cultuurhistorische informatie, bepalen van de kans dat binnen het plangebied archeologische resten kunnen voorkomen. Het doel van het inventariserend veldonderzoek is het toetsen en waar mogelijk bijstellen van de gespecificeerde archeologische verwachting, door middel van waarnemingen ter plekke van het plangebied.

Het onderzoek probeert hiermee aan de hand van feitelijke informatie antwoord te geven op de volgende vragen:

- Is er sprake van bodemlagen waarin archeologische waarden kunnen voorkomen?
- Zijn deze bodemlagen intact? (en is de archeologie intact)?
- Hoe diep liggen deze bodemlagen en dus: in hoeverre zijn deze gevoelig voor de voorgenomen bodemingrepen?
- Zijn er aanwijzingen dat er ook daadwerkelijk archeologische waarden liggen (archeologische indicatoren) en uit welke periode(-n) dateren deze?
- Wat is de aard van de betreffende archeologische waarden?
- Wat is de – verwachte – fysieke kwaliteit van archeologische waarden in het plangebied?

Het resultaat van het archeologisch vooronderzoek is een rapport met een conclusie omtrent het risico dat eventueel aanwezige archeologische waarden in het plangebied worden verstoord als gevolg van de voorgenomen plannen. Op basis van het rapport kan het bevoegd gezag een beslissing nemen in het kader van de planprocedure. Het rapport bevat waar mogelijk gegevens over de aan- of afwezigheid, aard, omvang, ouderdom, gaafheid, conservering en (relatieve) kwaliteit van archeologische waarden.

Het bureauonderzoek is uitgevoerd conform protocol 4002 van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie, versie 3.2 (KNA 3.2). In dit kader is onder andere het centraal Archeologisch Informatiesysteem (ARCHIS-2) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) geraadpleegd, waarin Archeologische Monumentenkaart (AMK) en de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW) zijn opgenomen. Aanvullende (cultuur)historische informatie is verkregen uit divers voorhanden historisch kaartmateriaal. Om inzicht te krijgen in de opbouw en de ontwikkeling van het landschap zijn onder andere de bodemkaart en geologisch-geomorfologisch kaartmateriaal geraadpleegd. Deze informatie is aangevuld met relevante informatie uit achtergrondliteratuur.

Het inventariserend veldonderzoek is uitgevoerd conform protocol 4003 van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie versie 3.2 (KNA 3.2). De toegepaste methodiek in het veld wordt beschreven bij de beschrijving van de veldresultaten.

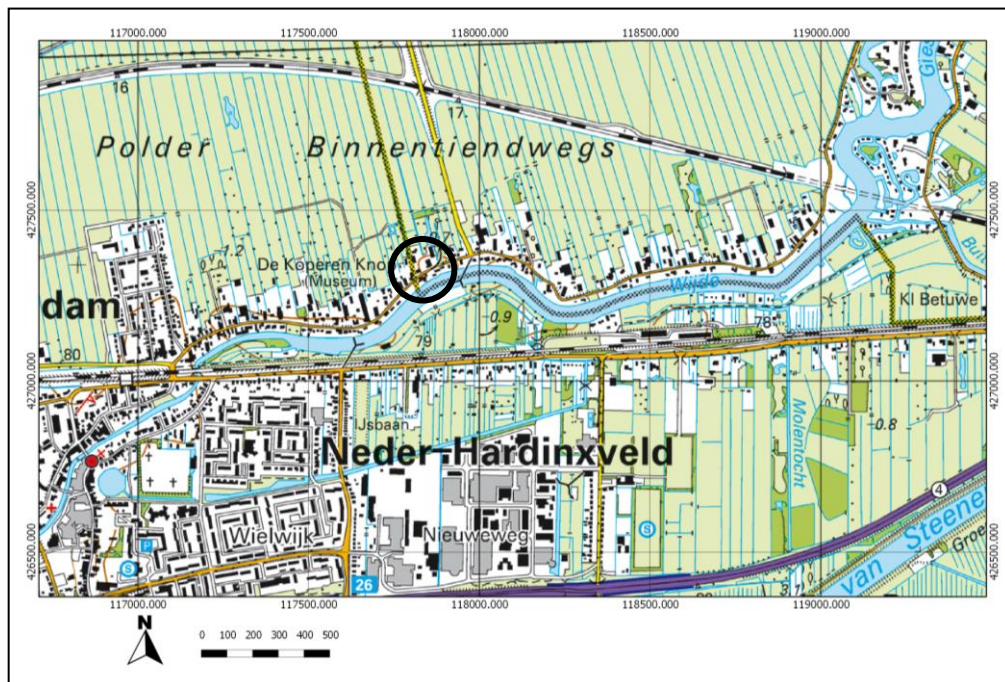

3. Afbakening plan- en onderzoeksgebied

Gemeente	Giessenlanden
Plaats	Giessenburg
Toponiem	Binnendamseweg 84
Kaartblad	38D
Centrumcoördinaat	117.983 / 427.410

Binnen het archeologisch bureauonderzoek wordt onderscheid gemaakt in het plangebied en het onderzoeksgebied. Het plangebied (figuur 1) is het gebied waarin de geplande bodemingrepen zullen plaatsvinden. Het onderzoeksgebied, zoals weergegeven in bijlage 3, omvat het plangebied en een deel van het direct omringende gebied en wordt bij het onderzoek betrokken om tot een beter inzicht te komen in de archeologische en bodemkundige situatie in het plangebied. Het onderzoeksgebied omvat het plangebied met daaromheen een straal van circa 500 meter.

Het plangebied betreft het achterliggende erf van de Binnendamseweg 84. Het gebied is momenteel in gebruik als tuin. De boomgaard in het oostelijk deel van het plangebied is zeer recent geroid. Ten zuiden van het plangebied ligt het woonhuis en loopt de Binnendamseweg. In het westen grenst het plangebied aan de Molenweg. Het plangebied heeft een oppervlakte van circa 750 m².

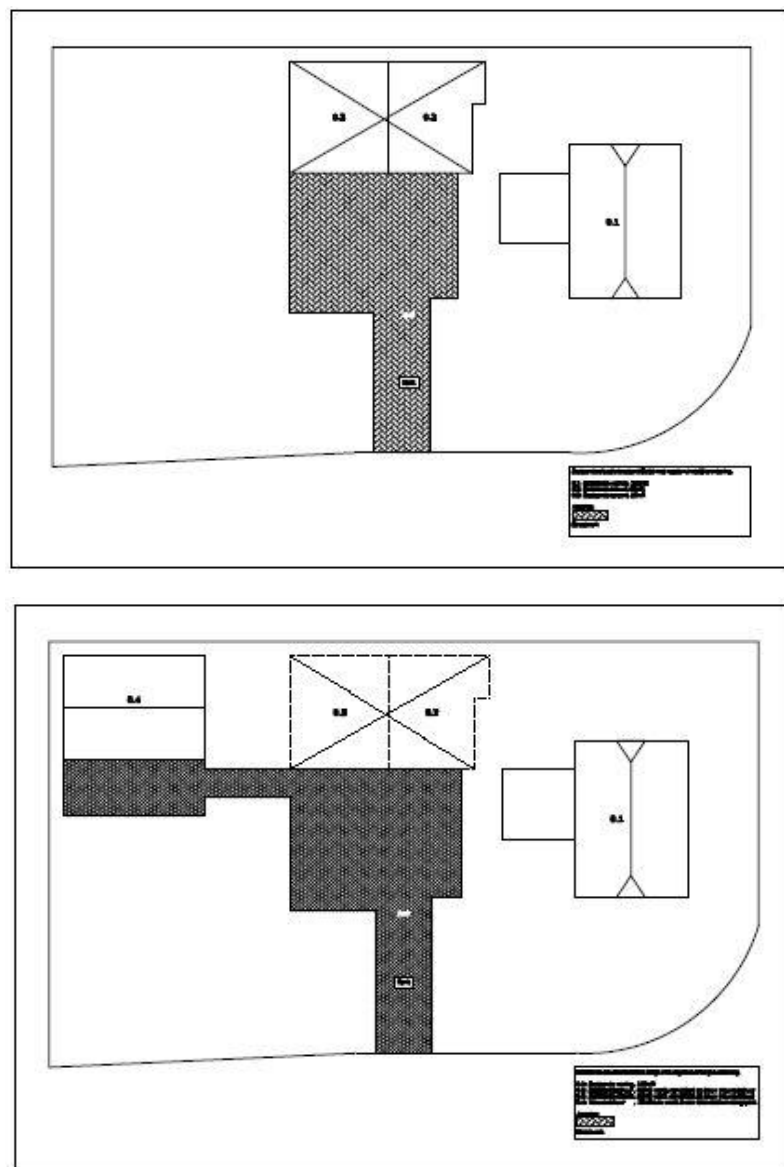
Figuur 1: Topografische kaart. Het plangebied ligt ter hoogte van de zwarte cirkel.

4. Consequenties toekomstig gebruik

Kader	Omgevingsvergunning
Planvorming	Nieuwbouw schuur
Bodemverstorende werkzaamheden	Graafwerkzaamheden ten behoeve van de bouwput en heiwerkzaamheden

In het plangebied is de nieuwbouw van een schuur voorzien. De globale ligging van de nieuw geplande schuur (0.4) is terug te vinden in Figuur 2. Voor de nieuwbouw zullen de bestaande schuren (0.2 en 0.3) worden gesloopt. De ligging van de bestaande bebouwing ten opzichte van de nieuwe plannen is eveneens terug te vinden in Figuur 2. Details over de nieuw te bouwen stal met betrekking tot funderingen en de diepte van de toekomstige heipalen zijn vooralsnog niet bekend.

Figuur 2: De huidige situatie (boven) en de nieuwe situatie (onder).

5. Beleidskader

Onderzoekskader

Beleidskader

Omgevingsvergunning

Beleidskaart gemeente Giessenlanden

In 1992 heeft Nederland het *Europees Verdrag inzake de bescherming van het archeologisch erfgoed* ondertekend; ook wel het *Verdrag van Malta* of *Valletta* genoemd, naar het eiland en de plaats waar het is ondertekend. Het Verdrag is in 1996 geratificeerd en op 1 september 2007 via de *Wet op de Archeologische Monumentenzorg (Wamz)* geïmplementeerd. De Wamz is een wijzigingswet en omvat een wijziging van de Monumentenwet 1988, de Wet Milieubeheer en de Ontgrondingenwet. Vanuit de Wet op de Ruimtelijke Ordening (WRO) bestaat sindsdien een verplichting om bij de voorbereiding van bestemmingsplannen alle ter zake doende belangen mee te wegen. In feite is de Wamz een concrete invulling van deze verplichting en een verbreding van de zorgplicht voor archeologische waarden in het milieubeheer.

Het archeologiebeleid van de gemeente Giessenlanden is vastgelegd in de beleidsnota archeologie en in een archeologische verwachtingskaart (zie bijlage 1). Op deze kaart is per zone vastgelegd welke archeologische verwachting een gebied heeft. Het plangebied is op de archeologische beleidskaart van de gemeente Giessenlanden aangeduid als een gebied met een lage tot middelmatige archeologische verwachting. Hiervoor geldt een archeologische onderzoeksplicht voor bodemingrepen met een omvang vanaf 500 m². Tevens zullen ten behoeve van de bouw van de schuur circa 10 heipalen geslagen worden. Heipalen zijn verstorend voor het archeologisch erfgoed en het slaan of boren van dergelijke palen wordt dan ook gezien als bodemverstorende activiteit tot de diepte waar ze geslagen worden. Een gebied wordt volgens het archeologiebeleid van de gemeente Giessenlanden alleen op voorhand vrijgegeven zolang de door heipalen veroorzaakte verstoring beperkt blijft tot minder dan 1% van de oppervlakte van het te bebouwen gebied.

6. Bodem en geomorfologie

Archeoregio	Zuid-Hollandse rivierengebied
Bodem	Rv01C: Drechtvaaggronden
Geomorfologie (Berendsen & Stouthamer, 2001)	Komgronden (1M23)
Maaiveld	Circa -1,20 m +NAP
Grondwater	III: GHG < 40 cm -Mv / GLG 80 -120 cm -Mv

De archeologische trefkans in het rivierengebied hangt in grote mate samen met de geologische opbouw van dit gebied, omdat de bewoning vóór de bedijkingen in de Late Middeleeuwen zich concentreert op de relatief hooggelegen en daardoor droge delen.

Inleiding geologische formaties

Het plangebied ligt in het Zuid-Hollandse rivierengebied. De afzettingen die zich binnen het plangebied in de ondiepe ondergrond bevinden, zijn afgezet tijdens de jongste geologische periode, het Holoceen. In de diepere ondergrond bevinden zich afzettingen uit de laatste ijstijd, het Weichselien. Deze bestaan uit rivierafzettingen van de Rijn en de Maas, die worden gerekend tot de Formatie van Kreftenheye, en bestaan uit grindhoudend zand. De top van deze afzettingen ligt naar verwachting op circa 10 m beneden maaiveld.

Tijdens de laatste koude fase van het Weichselien, de Jonge Dryas, zijn in dit deel van Nederland grote gebieden met rivierduinen ontstaan. Deze zijn gevormd doordat zand door de wind uit de droog liggende delen van rivierbeddingen werd geblazen en verderop weer werd afgezet. Deze rivierduinafzettingen worden gerekend tot het Laagpakket van Delwijnen, dat onderdeel is van de Formatie van Boxtel. In de ondergrond van het plangebied ligt de overgang van een Laat-Glaciaal terras naar Jongere Dryas rivierduinen (Berendsen & Stouthamer 2001). Volgens de Top Pleistoceenkaart uit ARCHIS-2 ligt de top van deze duin in het plangebied tussen de 8 en 12 meter – NAP. De pleistocene afzettingen worden afgedekt door een afwisseling van jongere rivierafzettingen (Formatie van Echteld) met veen (Hollandveen Laagpakket, onderdeel van de Formatie van Nieuwkoop). De totale dikte van deze holocene afzettingen bedraagt circa 10 meter en zal hieronder nader beschreven worden.

Ontwikkeling gedurende het Holoceen

Gedurende het Holoceen werd de ontwikkeling van het gebied bepaald door zich steeds verleggende meanderende rivieren. Door deze stroomgordelverleggingen (avulsies) ontstond een netwerk aan verlaten stroomgordels. Deze zijn deels ook overdekt door jongere sedimenten. De afzettingen van deze meanderende rivieren behoren tot de Formatie van Echteld. Binnen deze formatie worden op basis van de wijze van afzettingen en de lithologische karakteristieken een aantal eenheden onderscheiden, zoals geulafzettingen, oeverafzettingen en komafzettingen. Geulafzettingen worden in de geul van de rivier afgezet en bestaan voornamelijk uit (grof) zand. Oeverafzettingen worden afgezet wanneer de rivier bij hoog water buiten haar oevers treedt en bestaan vaak uit gelaagde zanden en (zandige) kleien. Hierbij worden de grofste afzettingen het dichtst bij de geul afgezet omdat de stroomsnelheid hier het hoogst is. Verder van de geul af worden de afzettingen fijner. Komafzettingen bestaan uit zwak tot matig siltige klei, die wordt afgezet in de laaggelegen gebieden tussen de rivieren. Dergelijke afzettingen worden vaak met veen afgewisseld, dat tot de Formatie van Nieuwkoop wordt gerekend (de Mulder et al. 2003).

Doordat de grofste oeverafzettingen het dichtst langs de rivier worden afgezet, ontstaan langs de rivier relatief hooggelegen oeverwallen. Wanneer een stroomgeul verlaten wordt, klinken de grove geulafzettingen en de oeverafzettingen minder in dan de omliggende fijne afzettingen. Hierdoor wordt het hoogteverschil tussen de stroomgordel en de omliggende komgebieden versterkt en zodanig vormen de stroomgordels geschikte bewoningsplaatsen in het rivierengebied. Stroomgordels hebben dan ook een hoge archeologische trefkans, terwijl de komafzettingen een lage trefkans hebben.

Het plangebied ligt aan een perimariene getijderekree, de Wijde Giessen. Dergelijke getijdereken zijn vaak ontstaan als afwateringsstromen van de uitgestrekte hoogveengebieden die ooit West-Nederland bedekten. Doordat deze veenstromen via rivieren in verbinding stonden met de zee, kon de invloed van het getij ver landinwaarts reiken. Bij hoogwater werd vanuit deze kreken klei op het aanwezige veen afgezet. De Wijde Giessen is tenminste vanaf de Romeinse tijd actief. Vlak ten oosten en ten zuiden van het plangebied liggen twee oude rivierlopen, de meandergordels van Spijk, actief van 2510 – 2200 jaar geleden en die van Hardinxveld, actief van 2070 – 2000 jaar geleden. Ten noorden van het plangebied, ter hoogte van de huidige Betuwelijn, ligt de meandergordel van Pinkerveen (7370-6270 jaar geleden). Voor een overzicht van deze stroomgordels wordt verwezen naar bijlage 2.

Geomorfologie

Op de geomorfologische kaart is de strook rond de Wijde Giessen als bebouwd weergegeven. Afgaande op de omringende eenheid kan met zekerheid gesteld worden dat deze strook in een komvlakte (kaartcode 1M23) ligt. Deze vlaktes worden doorsneden door rivierinversieruggen (kaartcode 3K26), overblijfselen van bovengenoemde meandergordels.

Bodem en grondwater

Ook op de bodemkaart is de strook rond de Wijde Giessen als bebouwd weergegeven. Bodemkundig gezien komen in de komvlakte drechtvaaggronden (kaartcode Rv01C) voor. Drechtvaaggronden zijn kleigronden waarbij binnen 40 à 80 cm –mv veen wordt aangetroffen. De bovengrond bestaat uit kalkloze, zwak siltige klei.

De grondwatertrap in het plangebied is III. Dit betekent over het algemeen dat er sprake is van relatief lager en natter gelegen gronden, waarbij de gemiddeld hoogste grondwaterstand boven 40 cm –Mv wordt aangetroffen en de gemiddeld laagste grondwaterstand tussen de 80 en 120 cm –Mv. Vanuit archeologisch oogpunt betekenen dergelijke grondwaterstanden dat zowel organische (zaken als leer, hout) als anorganische resten goed in de bodem geconserveerd kunnen zijn gebleven. Voor wat betreft organische resten moet wel het voorbehoud worden gemaakt, dat door schommelingen in de grondwaterstand en door oxidatie (als gevolg van de relatief hoge grondwaterstand) deze enigszins kunnen zijn aangetast.

7. Archeologische waarden

Wettelijk beschermd monument	Nee
AMK-terrein	Nee
Archeologische verwachting gemeentelijke beleidskaart	Lage tot middelhoge archeologische verwachting
Archeologische verwachting IKAW	Lage archeologische verwachting
Archeologische waarnemingen / vondstmeldingen	Nee

Volgens de Cultuurhistorische Hoofdstructuur (CHS) van de provincie Zuid-Holland heeft op rivierduinen bewoning plaats kunnen vinden vanaf het Mesolithicum. De meandergordels Spijk, Hardinxveld en Pinkerveer zijn bewoonbaar vanaf de IJzertijd/Romeinse tijd en lokaal reeds vanaf het Neolithicum. Dit geldt met name voor de midden holocene stroomgordel van Pinkerveer. De oudste sporen van menselijke aanwezigheid in de Alblasserwaard bevinden zich op dergelijke rivierdonken. Op de donk Polderweg bij Hardinxveld-Giessendam, circa 2 km ten noordwesten van het plangebied, werd een jachtkamp uit het midden-mesolithicum (5500 – 5000 v. Chr.) opgegraven. Op de donk De Bruin, circa 3 km ten westen van het plangebied, is de beroemde kano aangetroffen en op de vindplaats Polderweg werd het complete skelet van een vrouw (“Trijntje”) gevonden.

De komvlakte is bewoonbaar vanaf de Middeleeuwen. De Wijde Giessen is in de Late Middeleeuwen bedijkt, waarna bewoning op huisterpen langs de dijk plaats vindt. Het rivierduin heeft een middelhoge trefkans volgens de CHS en de IKAW (zie bijlage 3). De top van de rivierduin, circa 700 meter ten noordoosten van het plangebied, heeft een hoge trefkans volgens de CHS. Deze top staat op de AMK ook weergegeven als monument van zeer hoge waarde (AMK-nummer 10504), omdat hier nederzittingsresten uit het Mesolithicum en/of Neolithicum zijn aangetroffen, bestaande uit afvallagen met verbrand bot en houtskool. De meandergordels hebben volgens de CHS een hoge (Spijk en Hardinxveld) of middelhoge (Pinkerveer) archeologische trefkans. Op de IKAW hebben alle stroomgordels een hoge trefkans. De komvlakte heeft op zowel de CHS als op de IKAW een lage trefkans. Een archeologisch booronderzoek 700 meter ten oosten van het plangebied (onderzoeksmelding 27870) geeft aan dat er voor de Late Middeleeuwen een lage verwachting geldt omdat de locatie buiten de langs de dijk gelegen terp ligt. De aanwezige rivierduin zal door de verstoringen niet aangetast worden. Een ander booronderzoek 325 meter ten noordwesten van het plangebied (onderzoeksmelding 5536) heeft aangetoond dat er mogelijk bewoningssporen uit het Mesolithicum op een kleine, diep gelegen donktop aanwezig kunnen zijn. Vanwege de diepte is echter geen vervolgonderzoek geadviseerd.

De langs de dijk gelegen terpen hebben op de CHS een hoge trefkans. De terpen zijn ook als waarneming opgenomen in ARCHIS-2 (waarneming 35553, circa 100 meter ten oosten van het plangebied, waarneming 35560, circa 250 meter ten zuidoosten van het plangebied, waarnemingen 28087 en 32929, circa 300 meter ten zuidoosten van het plangebied, 418432, 300 meter ten zuidwesten van het plangebied, en waarnemingen 35549, 35550 en 35551, circa 150 tot 250 meter ten zuidwesten van het plangebied). Bij diverse van deze terpen zijn opgravingen verricht, waarbij bewoningsresten uit de late Middeleeuwen zijn aangetroffen. Zowel in ARCHIS-2 als op het Actueel Hoogtebestand van Nederland (AHN) is duidelijk dat het plangebied niet op de terp gelegen is.

Aangezien de huisterpen uit de Late Middeleeuwen dateren, is het niet verwonderlijk dat het polderlint waar de Binnendamseweg volgens de CHS deel van uit maakt, is ontstaan voor 1850.

8. Huidig gebruik, historische situatie en bodemverstoringen

Landschapstype	Rivierengebied
Historische bebouwing	Nee
Historisch gebruik	Boomgaard
Huidig gebruik	Tuin
Bodemverstoringen	n.v.t.

Historische situatie

Giessenburg ontstond in de 12^e eeuw als een ontginningsdorp aan weerszijden van de veenstroom de Giessen. De naam Giessenburg is afgeleid van het gelijknamige kasteel de Giessenburght, dat zich ter hoogte van de dorpskern Giessen-Ouderkerk bevindt. Het kasteel is vernoemd naar het riviertje de Giessen. Het bouwwerk bestond uit een woontoren en was omgracht. In 1277 was al sprake van een kasteel. De Giessenburch, in handen van de heren van Brederode. Nadat het bouwwerk vanaf de 16^e eeuw niet meer permanent werd bewoond, raakte het in verval, waarna het in de 17^e eeuw werd verbouwd tot een landhuis met buitenplaats. Na verval werd de ruïne in 1802 verkocht voor afbraak. In 1822 was het gehele terrein niet meer bebouwd (Boshoven et al. 2009)

De oudst geraadpleegde kaart, waar het plangebied op staat, dateert uit 1811-1832 (www.watwaswaar.nl). Op deze kaart - het kadastrale Minuutplan – is het plangebied niet bebouwd (Figuur 3). Het plangebied maakt deel uit van een aantal percelen die in bezit zijn van de heer Aart van 't Hoff. De Binnendamseweg is als topografisch element reeds op deze kaart aanwezig. Uit de gegevens van de Oorspronkelijke Aanwijzende Tafels (OAT) behorende bij het minuutplan, komt naar voren dat het plangebied in gebruik was als boomgaard.

Figuur 3: Kaartuitsnede van het Kadastrale Minuutplan uit 1811-1832. Het plangebied is hierop met een zwarte cirkel aangeduid.

Huidig gebruik en historische situatie

Aan de hand van divers topografisch kaartmateriaal uit de tweede helft van de 19^e en de eerste helft van de 20^e eeuw blijkt dat het grondgebruik niet is veranderd. Het oostelijke gedeelte van plangebied was tot voor kort nog in gebruik als boomgaard en is pas zeer recentelijk geroid. Voor zover bekend hebben er in het plangebied in het geen saneringen of ontgroningen plaatsgevonden (www.bodemloket.nl).

9. Gespecificeerde archeologische verwachting

Kans op archeologische waarden	Laag tot middelhoog
Periodes	Late Middeleeuwen– Nieuwe Tijd/ Mesolithicum-Neolithicum
Complextypen	Off-site vondstmateriaal, op de donken bewoning en begraving
Stratigrafische positie	Komafzettingen / rivierduinen
Diepteligging	Vlak onder het maaiveld / > 7 m -mv

Aanwezigheid en dichtheid

Het plangebied ligt in een komvlakte aan de Wijde Giessen, een perimariene getidekreek. Deze komvlakte bestaat uit veen met daarop een pakket klei. De komvlakte heeft een lage trefkans wat betreft archeologische resten vanaf de Middeleeuwen. Het plangebied ligt buiten de terpenzone aan de Binnendamseweg. In de ondergrond bevindt zich een rivierduin-complex. Deze duinen liggen waarschijnlijk meer dan 8 m – NAP (7 m –mv). Voor deze duinen geldt een middelhoge archeologische trefkans op resten uit het Mesolithicum en Vroeg-Neolithicum.

Stratigrafische positie en complextypen

In het plangebied kunnen zogenaamde off-site vondsten en indicatoren uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd verwacht worden, die te relateren zijn aan bewoning op de terp. Deze vondsten en indicatoren (aardewerk, houtskool, bot) zullen zich aan het maaiveld en in of vlak onder de bouwvoor bevinden. Archeologische indicatoren die aan de top van het duin verwacht worden, zijn houtskool, bot en vuursteen. Het booronderzoek zal zeer waarschijnlijk echter niet tot deze diepte reiken.

De komgebieden hebben van nature een lage en slecht ontwaterde ligging. De bodem bestaat uit klei en veen en de grondwaterspiegel is van nature hoog. Deze gebieden waren mede vanwege de regelmatige overstromingen niet geschikt voor bewoning. Het kan echter niet geheel worden uitgesloten dat er in de komgebieden archeologische resten aangetroffen kunnen worden. Het is namelijk mogelijk dat in dit natte gebied knuppelpaden lagen die de verschillende hogere gebieden (stroomgordels en rivierduinen) met elkaar verbonden. Ook kunnen rituele deposities en losse vondsten gerelateerd aan de jacht en houtkap aanwezig zijn. De kans op het aantreffen van dergelijke resten wordt echter klein geacht (Boshoven et al. 2009).

10. Resultaten booronderzoek

Onderzoeksmethodiek

Het doel van het booronderzoek is het toetsen van de gespecificeerde archeologische verwachting in het plangebied, zoals deze is opgesteld in Hoofdstuk 9. Hiertoe is in het plangebied een verkennend booronderzoek uitgevoerd met als doel de mate van intactheid van de bodem te bepalen. In totaal zijn in het plangebied 6 boringen (boring 1 tot en met 6) gezet (zie bijlagen 4 t/m 7). De boringen hebben een diepte tot maximaal 400 cm –Mv. De boringen zijn handmatig gezet, met behulp van een Edelmanboor met een diameter van 7 cm (conform de SIKB leidraad voor karterend booronderzoek, methode E2). Beneden de grondwaterspiegel is gebruik gemaakt van een gutsboor met een diameter van 3 cm. De monsters zijn door middel van verbrokkeling en versnijding in het veld doorzocht op de aanwezigheid van archeologische indicatoren (zoals bot, aardewerk, baksteen, bewerkt vuursteen en houtskool). De boringen zijn beschreven volgens de NEN5104 en de Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode (ASB; SIKB 2008). Deze beschrijvingen zijn terug te vinden in Bijlage 5.

De boringen zijn zo gelijkmatig mogelijk verdeeld over het gehele plangebied waarbij twee raaien van elk drie boringen is gezet. De ligging van de boringen is opgenomen in bijlage 4. De hoogteligging ten opzichte van NAP van de boorpunten is van het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN, www.ahn.nl).

Omdat het plangebied in gebruik was als tuin en voor het overgrote deel begroeid was met gras, was het niet mogelijk een veldkartering uit te voeren.

Bodemopbouw en lithologie

De bouwvoor bestaat uit donkerbruin zwak siltig zand of sterk zandige klei en heeft een dikte van 20 tot 60 cm. Onder de bouwvoor is sprake van donkergrijs tot blauwgrijs zwak zandige of matig siltige klei met een dikte variërend van 40 tot 120 cm. Onderin de boringen is donkerbruin veen aangetroffen. Dit veen begint op een diepte variërend van 90 tot 150 cm –mv (circa – 2,1 tot – 2,7 m NAP). In boring 6 is tot een diepte van 200 cm –mv geen veen aangetroffen. Het veen kan geclassificeerd worden als bosveen. Vermoedelijk is er sprake geweest van een elzenbroekbos. De klei behoort tot de Formatie van Echteld en het veen tot de Formatie van Nieuwkoop.

In de kleiafzettingen komen plantenresten, stukken hout en zoetwaterschelpen voor. De kleur van deze komgronden loopt uiteen van bruin tot grijs en in verschillende lagen zijn gley-verschijnselen waargenomen als gevolg van variaties in de grondwaterstand in het plangebied.

In alle boringen zijn kleine puinfragmenten in de bovengrond aangetroffen. Ook in de komklei zijn nog wat spikkels baksteen waargenomen.

Archeologische indicatoren

In boring 2 op een diepte van 70 cm beneden maaiveld een fragment industrieel witgoed uit de 19^e of 20^e eeuw aangetroffen.

Interpretatie

Uit het veldonderzoek is gebleken dat het plangebied in een komgebied ligt. Komgebieden liggen relatief laag tussen de verschillende stroomruggen in. In tegenstelling tot de bewoonde stroomruggen zijn ze vaak pas laat in cultuur gebracht en worden gekenmerkt door een strokenverkaveling met grasland. De aanwezigheid van vele sloten geeft aan dat de grondwaterstand hoog is.

In de boringen is sprake van veen dat is afgedekt door een kleilaag. De aangetroffen bodems kunnen worden aangeduid als begraven drechtvaaggronden. Er zijn geen aanwijzingen gevonden voor middeleeuwse ophogingslagen. Eventuele resten uit de Late Middeleeuwen en de Nieuwe Tijd worden direct aan de Binnendamseweg verwacht. Bij het booronderzoek zijn geen eventuele rivierduinen aangeboord, dat wil zeggen dat deze zich niet binnen een diepte van 4 m –mv bevinden.

11. Beantwoording onderzoeksvragen

Is er sprake van bodemlagen waarin archeologische waarden kunnen voorkomen?

Nee. Uit het onderzoek blijkt dat er sprake is van veen afgedekt door komklei.

Zijn deze bodemlagen intact? (en is de archeologie intact)?

Met uitzondering van de bouwvoor zijn de bodemlagen intact. In de bouwvoor zijn wat puinfragmenten waargenomen.

Hoe diep liggen deze bodemlagen en dus: in hoeverre zijn deze gevoelig voor de voorgenomen bodemingrepen?

Er is geen sprake van een archeologisch relevant niveau.

Zijn er aanwijzingen dat er ook daadwerkelijk archeologische waarden liggen (archeologische indicatoren) en uit welke periode(-n) dateren deze?

Nee, het booronderzoek heeft aangetoond dat er geen archeologische resten uit de Late Middeleeuwen en/of Nieuwe Tijd verwacht worden in het plangebied. Eventuele resten op de top van een rivierduin bevinden zich op een dusdanige diepte (vanaf circa 7 m –mv) dat deze niet door middel van het booronderzoek aangetoond konden worden.

Wat is de aard van de betreffende archeologische waarden?

N.v.t.

Wat is de – verwachte – fysieke kwaliteit van archeologische waarden in het plangebied?

N.v.t.

12. Conclusie en Advies

Naar aanleiding van het vooronderzoek zijn de volgende conclusies te trekken:

- 1) Op basis van het bureauonderzoek is vastgesteld dat voor het plangebied een lage tot middelhoge verwachting geldt op de aanwezigheid van archeologische resten. Het plangebied betreft het achterliggende terrein van een woonhuis dat aan een bebouwingslint uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd gelegen is. Het plangebied kent een lage verwachting omdat het in een komvlakte gelegen is. De top van mogelijke rivierduinen in de ondergrond ligt zeer waarschijnlijk dieper dan 7 m –mv en zal door middel van dit veldonderzoek niet aangetoond worden.
- 2) Op basis van historisch kaartmateriaal is vastgesteld dat het plangebied tot op heden onbebouwd is geweest. Voor de Late Middeleeuwen en de Nieuwe tijd bestaat daarom een lage archeologische verwachting op het aantreffen van (nederzettings)resten. Aangezien er direct aan de Binnendamseweg wel een woning was vanaf tenminste het begin van de 19^e eeuw kunnen er wel off-site vondsten uit de Nieuwe Tijd in het plangebied worden aangetroffen. Aangezien er in de directe omgeving aan de Binnendamseweg enkele woonterpen uit de Late Middeleeuwen zijn aangetroffen, behoren ook vondsten uit deze periode tot de mogelijkheid.
- 3) Het booronderzoek heeft uitgewezen dat in het plangebied sprake is van kleiige komafzettingen op Hollandveen (Formatie van Nieuwkoop). In het plangebied zijn geen relevante archeologische indicatoren aangetroffen. Binnen de boordiepte zijn geen eventuele rivierduinen aangetroffen.

Op basis van het booronderzoek kan worden gesteld dat er voor de bouwlocatie, zoals verwacht, sprake is van een lage trefkans op sporen uit de Late Middeleeuwen.

Advies en aanbevelingen

Op basis van het bureau- en booronderzoek wordt geen vervolgonderzoek geadviseerd. Aangaande de heipalen kan slechts vermeld worden dat de verstoringsgraad afhankelijk is van de dichtheid van de palen, de diameter van de palen en de manier waarop deze palen worden geplaatst (Boshoven e.a., 2009). Hier is echter op dit moment nog geen duidelijkheid over. Vanwege het geringe aantal heipalen (circa 10) wordt dit niet gezien als bedreiging voor eventuele archeologische resten.

Het onderzoek is zo zorgvuldig mogelijk en conform de hiervoor geldende eisen uitgevoerd. Omdat het uitgevoerde onderzoek een steekproef betreft, kan niet zondermeer worden uitgesloten dat bij bodemwerkzaamheden archeologische resten worden aangetroffen. De kans hierop is echter klein. Mochten er bij bodemwerkzaamheden toch archeologische resten worden aangetroffen, dienen deze conform de hiervoor geldende wettelijke eisen te worden gemeld. Om praktische redenen wordt geadviseerd om de melding bij de gemeente te doen.

13. Geraadpleegde bronnen

Archeologische kaarten en databestanden:

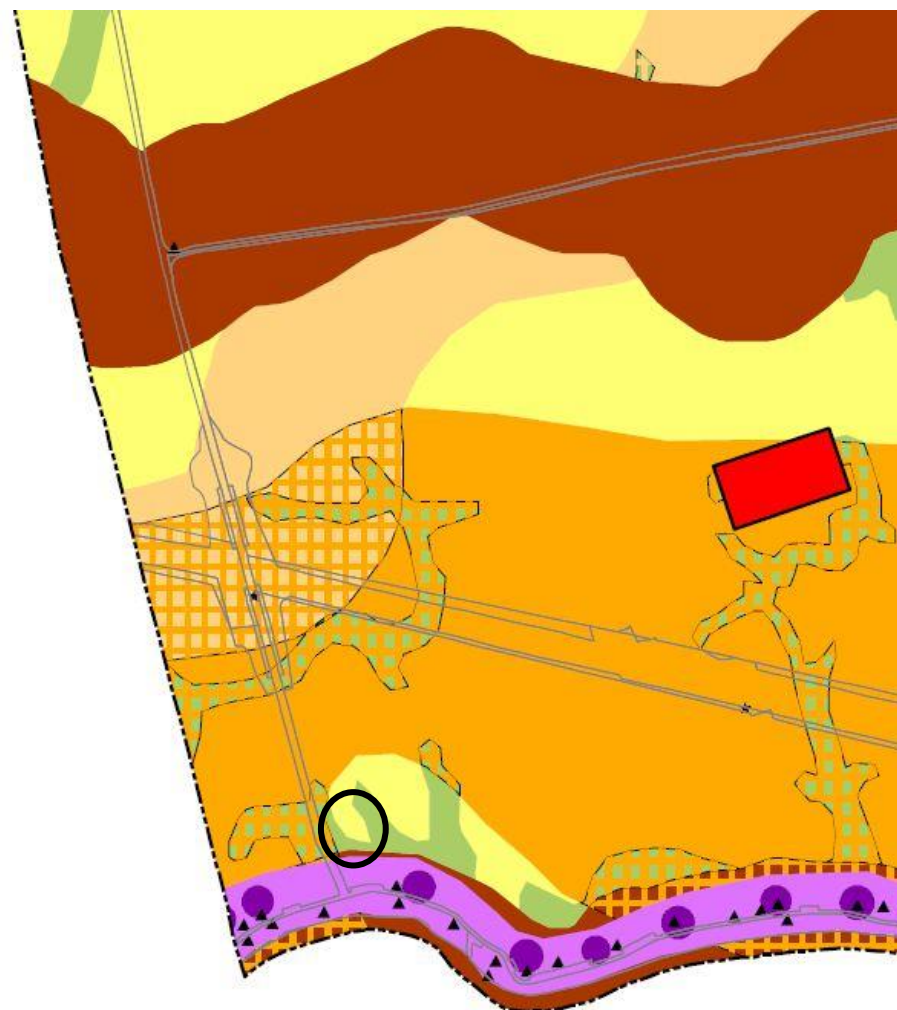
- Archeologische Monumenten Kaart (AMK), Rijksdienst voor Cultureel erfgoed (RCE), Amersfoort, 2007.
- Archeologisch Informatie Systeem II (Archis2), Rijksdienst voor Cultureel erfgoed (RCE), Amersfoort, 2007.
- Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden, 3e generatie, IKAW, Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB), Amersfoort, 2008.
- Cultuurhistorische Hoofdstructuur (CHS) provincie Zuid-Holland
- www.ahn.nl
- www.ruimtelijkeplannen.nl
- www.watwaswaar.nl
- www.bodemloket.nl
- www.dinoloket.nl
- www.bodemdata.nl

Literatuur:

- Bakker, H. de, 1966. *De subgroepen van het systeem voor bodemclassificatie voor Nederland*. In: Boor en Spade.
- Bakker, H. de en J. Schelling, 1989. *Systeem van bodemclassificatie voor Nederland. De hogere niveaus*. Wageningen.
- Berendsen, H.J.A./ E. Stouthamer (eds.), 2001. *Palaeogeographical development of the Rhine-Meuse delta, the Netherlands*. Assen.
- Berendsen, H.J.A., 2000. *Landschappelijk Nederland*. Assen (Fysische Geografie van Nederland). 2e druk.
- Berendsen, H.J.A., 2004. *De vorming van het land*. Assen (Fysische geografie van Nederland). Vierde, geheel herziene druk.
- Boshoven, E.H., Buesink, A., Geerts, H.M.M., Krist, J.S., Tebbens, L.A. & Willems, J.M.J., 2009. *Regio Alblasserwaard en Vijfheerenlanden. Een archeologische inventarisatie, verwachtings- en beleidsadvieskaart*. 's-Hertogenbosch, Deventer (BAAC rapport V-08.0185).
- Mulder, E.F.J., M.C. Geluk, I.L. Ritsema, W.E. Westerhoff en T.E. Wong, 2003. *De ondergrond van Nederland*. Houten.

Bijlage 1: Archeologische beleidskaart gemeente Giessenlanden

○ Ligging plangebied

Archeologische verwachting

specifieke verwachting voor Romeinse tijd

zeer hoge verwachting voor Romeinse tijd

specifieke verwachting voor late middeleeuwen en nieuwe tijd

zeer hoge verwachting voor late middeleeuwen en nieuwe tijd

zeer hoge verwachting voor late middeleeuwen en nieuwe tijd

middelmatige verwachting voor late middeleeuwen en nieuwe tijd

zeer hoge verwachting

zeer hoge verwachting

hoge verwachting

hoge verwachting aan of nabij het oppervlak

hoge verwachting tussen 1,5 en 5 meter beneden maaiveld

hoge verwachting dieper dan 1,5 m beneden maaiveld

hoge verwachting dieper dan 5 meter beneden maaiveld

middelmatige verwachting

middelmatige verwachting

lage verwachting

lage verwachting

voor overlappende zones geldt dat de blokjes in het raster de bovenliggende laag vormen

Bij ingrepen groter dan of gelijk aan 30 m² en dieper dan 30 cm is archeologisch onderzoek noodzakelijk

extra beschermingsregime

Bij ingrepen groter dan of gelijk aan 30 m² en dieper dan 30 cm is archeologisch onderzoek noodzakelijk

Bij ingrepen groter dan of gelijk aan 100 m² en dieper dan 30 cm is archeologisch onderzoek noodzakelijk

Bij ingrepen groter dan of gelijk aan 50 m² en dieper dan 30 cm is archeologisch onderzoek noodzakelijk

Bij ingrepen groter dan of gelijk aan 250 m² en dieper dan 30 cm is archeologisch onderzoek noodzakelijk

Bij ingrepen groter dan of gelijk aan 250 m² en dieper dan 150 cm is archeologisch onderzoek noodzakelijk

Bij ingrepen groter dan of gelijk aan 250 m² en dieper dan 150 cm is archeologisch onderzoek noodzakelijk

Bij ingrepen groter dan of gelijk aan 250 m² en dieper dan 500 cm is archeologisch onderzoek noodzakelijk

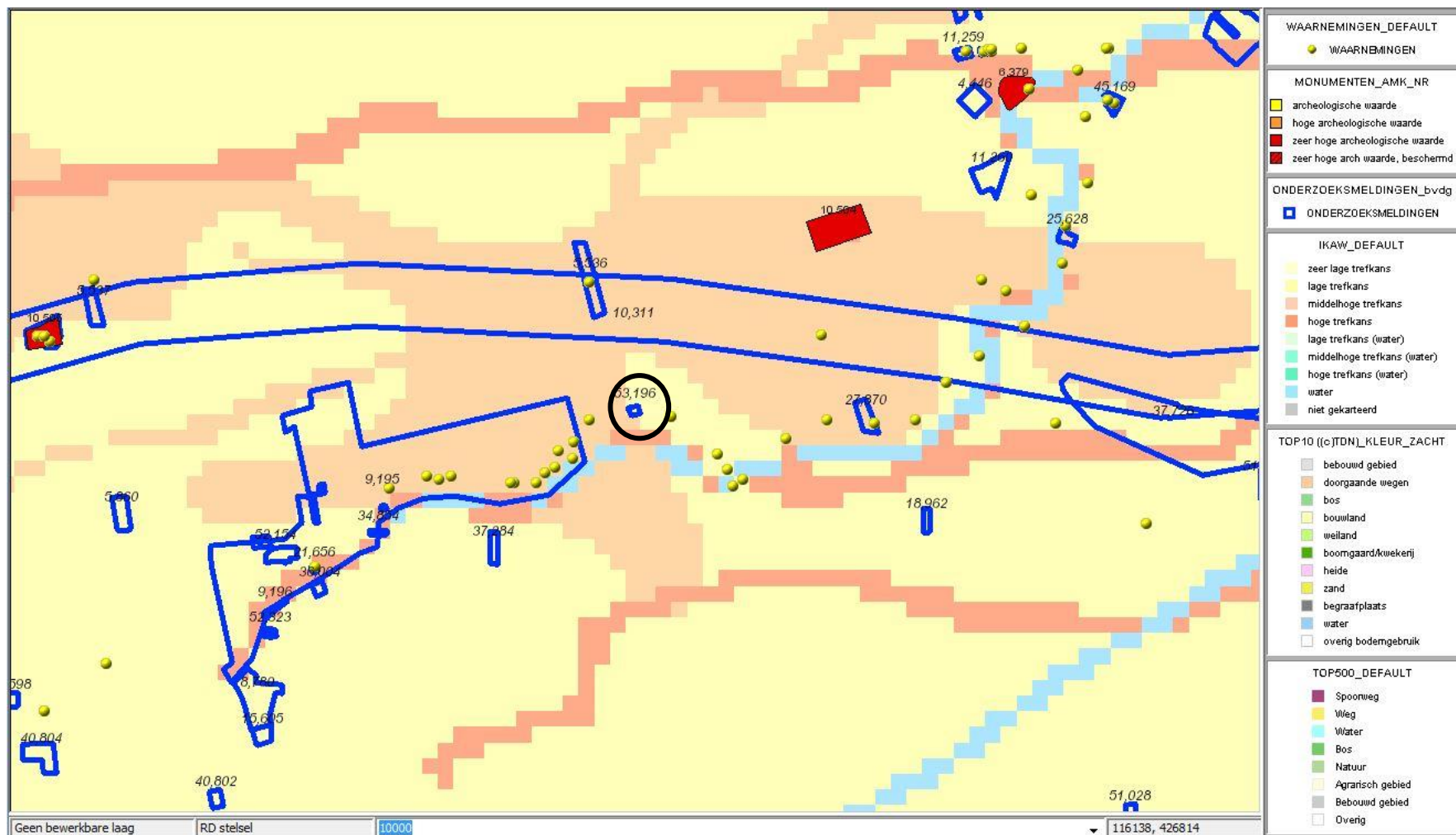
Bij ingrepen groter dan of gelijk aan 500 m² en dieper dan 30 cm is archeologisch onderzoek noodzakelijk

Bij ingrepen groter dan of gelijk aan 10000 m² en dieper dan 30 cm is archeologisch onderzoek noodzakelijk

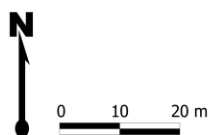
Bij ingrepen geldt het beleidsadvies van de bovenliggende laag.

Bijlage 3: Archeologische waarden, verwachtingen en onderzoeksmeldingen (ARCHIS-II)

Bijlage 4: Boorpuntenkaart

Boorpuntenkaart

Toponiem:
Binnendamseweg 84

Plaats:
Giessenburg

Legenda

boorpunten

plangebied

Bijlage 5: Boorstaten

Bijlage 6: Afkortingen uit de boorstaten

Textuurindeling (NEN 5104)

<i>Hoofdnaam</i>	<i>Toevoeging [Org, Gr]</i>	<i>Gradiënt toevoeging</i>
G = grind	g = grindig	1 = zwak
Z = zand	z = zandig	2 = matig
L = leem	s = siltig	3 = sterk
K = klei	k = kleiig	4 = uiterst
V = veen	h = humeus	
	m = mineraalarm	

Karakteristieken en plantenresten

<i>VAM (amorfititeit)</i>	<i>Plantenresten (plr)</i>	<i>Consist(entie)</i>	<i>M50 (mediaan)</i>	<i>Alleen voor zand</i>
1 = Zwak amorf	ri = riet	ST = stevig	75-105	uiterst fijn
2 = Matig amorf	ho = hout	MST = matig stevig	105-150	zeer fijn
3 = Sterk amorf	ze = zegge	MSL = matig slap	150-210	matig fijn
	wo – wortels	SL = slap	210-300	matig grof
	plr = ongedef.	ZSL = zeer slap	300-420	grof
			420-600	zeer grof

Nieuwvormingen en grondwater

<i>Ca (kalkgehalte, CaCO₃)</i>	<i>Fe (roestvlekken)</i>	<i>Oxidatie/reductie [o/r]</i>	<i>GW (grondwater)</i>
1 = afwezig	1 = afwezig	o = oxidatie	GW = grondwater
2 = matig kalkhoudend	2 = ijzerhoudend	or = oxidatie/reductie	GHG = gem. hoogste grondwaterstand
3 = kalkhoudend	3 = sterk ijzerhoudend	r = reductie	GLG = gem. laagste grondwaterstand

Classificatie en interpretatie

<i>Bodemhorizont (Hor.; volgens De Bakker & Schelling, 1989)</i>	<i>Monsternamen (M)</i>	<i>Lithogenese (lith.)</i>
BHA	X (boring) – XXX {diepte in cm}	KOM = komafzetting
BHB		BED = beddingafzetting
BHBC		OEV = oeverafzetting
BHC		DEZ = dekzand
...		CRE = crevasseafzetting
		BEE = beekafzetting

Bijzonderheden

Archeologische indicatoren en afkortingen in de kolom 'bijzonderheden'

Omg. = omgewerkt	gr = grindje	l = leem (verbrand)
Opg. = opgebracht	st = steentjes	b = bot
	fe-c = ijzerconcreties	aw = aardewerk
gg = goed gesorteerd	mn-c = mangaanconcreties	vs = vuursteen
mg = matig gesorteerd	mn = Mangaan	bakst = baksteen/puin
sg = slecht gesorteerd	spi = spikkel (+ kleur)	fos = fosfaat
	vl = vlekken (+ kleur)	hk = houtskool
	sch = schelpen	
	bijm = bijmenging (+ text.)	

Bijlage 7: Foto's

Opname van boring 1. In de guts is te zien dat het veen bovenin zwartbruin is en onderin wat lichter bruin.

Opname van boring 6. In deze boring is tot een diepte van 2 meter –mv geen veen aangetroffen.